𑆨𑆳𑆮𑆥𑇀𑆫𑆑𑆳𑆯𑆩𑇀

𑇕𑇓𑇑

ॐ
भा० ग्र०
१

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः आरूढस्य ध्वजाग्रे जयवरदकरस्त्रीहृणश्चैकदन्तोऽपर्णाहृ
देजगत्यां सकलजनमनोनन्दनो विघ्नहन्ता नित्यं ते भीमजन्मा परशुधर इति श्रीमतां मे वध्यू
यान्नागास्यश्चैवे देवो भवतु भयहरः सुप्रसन्नो गणेशः १ शुभ्रं क्वचित्क्वचिद्दन्ती वसितेन
राभं क्वापि प्रफुल्लनवपल्लवसन्निकाशम् नप्रं क्वचित्क्वचन शीतलमस्तु वस्तु कैवल्य
संश्रितपदानुगतं सुदेवः २ नागराजसुतं गृह्णं नागराजेन तन्वता आकारि कृतवक्त्रो

मधुकरालिमौर्वीभंगोम वतीति

श्रीनागराजो गिरिशं गुरुः ३ वसन्तकाले चकितानना ऽङ्गी विस्नाय चक्रीकृतचापदण्डम्

भंगागमनभीत्या

मनोभवं सौरभशोभमानैरपूरयत्पाणियुगं प्रसूनैः ४ काचिद्वसन्तसमये गत्वा पुष्प

करकिशलयकान्तिसंभ्रान्त्या शोणितवर्णकयेति यद्वा कस्तू

द्रुमावलीम् नोमुच्चत्विजनिःश्वासैवायुं वारिजलोचना ५ काचित्तृषार्ता वनितानिदा

रकातिलकावशिष्टत्वसुरंवीक्ष्य चंद्रग्रहणशंकयाच यद्वा चलनतनय नमीनसंभ्रान्त्या

घेगङ्गासमभ्येत्य सुधासवर्णाम् आदाय तद्वारि करद्वयेन विलोकयन्ती न पपौ किमेत ॐ रामा

कनकमृगवत्स्मृगांकमपि याचनाकरिष्यतीति भीति

त् ६ प्राचीनस्मृतविरहव्यथातिभीतः काकुत्स्थः कृतकृतकान्तिमीललीलां संपूर्णा
रोश्राणि विरायबहुहर्षैः प्रेयस्याः स्थगयति लोचने कराभ्याम् ७ मदनातुरांपि लक्ष्मी

रा

अनुरक्तिवशादुत्सवाय लोकनव्याजेनास्मत्वंध मारुह्य त्व

रोपपश्यति सति नेत्रीभूतः
नेदरश्चन्द्रो मां पश्यति
ह्यास्मरकरामसको मते
दुःसह्या भवति

हरिणीदृशः न लोलुपापि ललिताङ्गी माधवमपश्यन्नायं त्वं वदनमुखवैरिऽलोकि किमिति ८ यदद्य समासु
पावकोऽसि वनितावर्गैः हृतैः कौतुकाद्दासुधोल्लसदुत्सवासु बहुशोऽरण्यासु मासु ज्वर वाचैतत्सुभगोऽद्य
र्निर्मिसु सुधासुधाव चाः कर्णयोः श्रीत्नुकूलगृहम् भिन्नयः सकुतुकोल्लासा च नः स्वामिनी ९ मणिम
सवति विंववीक्ष्य कामिन्यंतरं वर्जितेः
यमण्डपमध्ये क्रीडन्ति कापि कामिनी मुग्धा अपराधेन विनाऽहो तन्निजचरणेन ताडयामास १० पिर
क्रोधातिशय्ये न सविज्ञागल स्पृशु वितेति
सि देवनदीपुरवैरिणः सपदि वीक्ष्य धराधरकन्यका निवडमानवतीरमणाङ्गकेऽकचनचुंबनमा
एभिरयं चेद्र समुत्पादितः
रभतेस्मसा ११ सौधस्थले विरहिणी विमलेशयानानिर्मुक्तसर्वजलदासु शरन्निशासु देवानतिं
एतद्धा हस्ते नाचिरेण विरहिणीमरणं संभाव्य तेति
ददन्धिकं दनुजो नमोऽस्तु दुग्धार्णवं च भुजगेश्वरमेव शौरे च १२ अपरा दुःखमापन्ना मदनार्ता वि
पीतं चेन्नेत्र केति
योगिनी कोकिलालिपार्शाङ्काद्यावर्ह्नि ताभित्यभाषत १३ सकलेऽसपुरापीत्वामुमोच मकरालयं
मृगयागमवितमृगयागमन्निमिगे चंद्रे रोहिण्याः पादवश केति
मुनीन्द्रः किं न्वयं जानाति योषितां विरहव्यथाम् १४ ज्यावधः शिथिलीभवत्वयममी शाम्यन्तु कोला
हलाः स्वामिंस्त्वन्मृगयाविहारकुतुकाशक्तिः स्मरणं तिष्ठतु इन्दोस्त्वद्गुणपाङ्गतेऽपि सहसा निःशंक
त्वष्टमोहं देवे प्रेरितः पा नेमायाति
मन्यांगनां मामामांस्पृशपाणिनेति च कितायदोहिणीजल्पति १५ तीव्रागामय कोठेन कुचद्वय स्थि
दं तन्वंगि यथोऽनन्ततद्धतः परिहाय किं प्रियतमः कण्ठसमालिंग्यते किं कुर्मः सखि नमकेलिषु प्रतोदेनप्रेरित

एरुद्दत्वपि

ॐ ल
भा० श० २

श्रीज्वल ल
प्रीष्मगमनेन ... प्रीतिमोभूदिति॥ अथवा व्यभिचारपराममुवं च द
नलेपादिभ्यः ... यञ्जार ... धलेपन ... इति

मत्स्वराकस्मिन्नेनप्रावत्प्राइतोयास्यंतीतिमूकावाभविष्यति।

मयादद्धे रसेनाधरे स्वेषां गमनोद्यतस्त्वंधुनापंथानमानीयते १६ प्राप्तेवसंतसमयेपथिकस्यकां
ताप्राणान्तरोपिकरगताऽनिनदंतियत्र उत्पाद्यतत्परिसरंसहसैवगत्वागात्रमेतदिहतवतीवमनीय
कण्ठम् १७ जलदानवलोक्यनिर्गतानगराद्यावनकेलयेऽङ्गनाः पुनरागमनेषुताःकथंघनह
पत्रावलेरविनाशादनयोभर्तुः संगोपनाभूदिति ... विषादमाप
घ्ताऽपिभजंतिनत्वराम् १८ पत्रावलीचित्रकपोलपालिप्रातःसुपतीमवलोक्यकाचित् तनोव
पदपदे ते दूरदेशस्थिते प्रियतमे नूनं मिलिताः ... इति
लात्तांकुमनाप्तनिद्रं पुनःप्रियंवीक्ष्यविषादमाप १९ स्मरातुराङ्गीप्रियविप्रयोगे शीतोपचारंपरिहृ
त्यसर्वं सुखेप्रयासर्वगतान्निशीथे एकाचिरानेवसुधाकरस्य २० अन्यास्ताःप्रियविरहिताःप्रि
यतमंकण्ठेसमालिंग्ययायाचंतेहृदयस्थितंवहुप्रापतूर्णंपुनःसंगमम् याचेत्वामहमेतदेववत्
सुगमं पदे पदे च भावः
परंत्वन्मंगलाकांक्षिणीप्रस्थानेममजीवितेश्वरहतयाकंठग्रहंमाकृथाः २१ क्रीडाद्रीतसरवीज
नैःपितृगृहेसंस्मरत्यरेवातटेमाविद्यरवमनोहरंगिरिसरलःकांतोऽस्मिचिंतातुरः संत्येवात्रजला
शयाःसुगहनाःसरव्यःप्रवृत्ताःपंडिताःक्रीडन्सोऽत्रतवतेषुयामिरतिंविस्मृत्यतद्यासयसि २२ कोपि
सरोजनयनारमणेस्ववीये दूरंगतेसतिमनोभववाणखिन्नम् त्यक्तुंशरीरमलयादुवायुंसौरभ्य
शालिनमहोपिबतिस्मचित्रम् २३ सच्छायाद्ववावरकथितेप्रभवस्मिन्मलेन्याय्येपथिप्रौढेनप
न्यायमार्गस्थितोनरोहरिवद्वःस्थितामपिलक्ष्मीमपहर्तुं शक्नोति।

तवप्रस्थानालिंगनसमये ... प्रस्थाने मम प्राणाः ... इति

रा म
२

भूमौवलिदानेनमंगलवलयद्वियातसंभावनामितियद्भ्र
ष्टाण्डवलयनिपातेनशंकितःकाकोवलिंनस्पृ
शतीतिपद्यः १

वर्त्तमानः सघः पुमान्सकललोकहितानुयायीस्नानंकरोतिसकलंदनुजारिवद्दः २४ सोद्यामे
तिकिमुच्यतेननुनयाभद्रेतराशंकयात्वत्त्यागमशंसिनेवलिभुजे भूमौवलिर्नाप्यते कुद्या
येषुपुनःप्रसारितकरैर्निःशोकमादीयतेप्रत्यग्रेंदुकलामिवप्रणयिनीतन्मंदहुसंभावय २५
कान्तःक्वापिगतोस्तिकोपकलितश्चपश्चूजनैःसंकुलंवेश्मंस्तोकमिदंमहोत्सववशात्सखा
गृहेयाम्यहंस मध्याह्नोविषमःसुपांशुपथंवतातस्मात्त्रिकुञ्जोल्लसत्श्यामस्योत्तरतःसरोस्तिललितं
तत्रहिवरांगना स्तां संभोगचिह्नप्रक्षालनंस्यादिति
किंतत्रनस्थीयते २६ शोणाःकःशशांकनःकिसलयंशोभाविधत्तेलिनावंचुक्वापिसुरेखितंकुव
लयंवंधूकपुष्पांचितम् एवंधूर्तसखीजनेवदतितांमुग्धांगृहीत्वाशठःकिंहृद्यंपशायनेषुनेति
ततस्तेनपतितनेत्राम्बुशेकाविर्भूतवाष्पजनितस्वेदादिति
कंपयन्वापीयपयोक्रीडितम् २७ दूरंगतेप्रियतमंपरिचिंत्यचित्तेरूढेषुवारिदगणेहरतीमुखेषु
मातंविमुच्य
रुद्ध्वास्यमेववसुदृशःशनकैरुदंत्यानेत्राम्बुनातिलकमाशुविशीर्णमासीत् २८ लीलासरोरुहकं
कमलेरक्तप्रभायामंगीरमादिति
याचनवीक्ष्यमाणोवेनाप्यहोमधुरेणविवर्जितेपि आगत्यकस्त्वनसलीलमलिःपपातभृंगीम
नंगविवशःपरिचिन्त्यचित्ते २९ सत्येकोद्युमनागराजभवतिप्रत्यर्थिविध्वंसनव्यापारेकृतनिस्त्र
येसतिसतांदारिद्र्यविध्वंसके तत्कांताःक्षितिभृत्तटीषुमणिभिर्नीलैःसुरम्यास्वहोकोकान्वद्यदमा

शोणानालकमुखेवभाति
विंवालोकान्तःयद्य
नीलमणिकिरणजनि
तांधकारेदिनप्रमा
कोकंशोयोगंवद्यदु
प्रचारंक लविकाश
च २

८५

सुरतगोपनायेति प्राक् भयाद्युवरिसुर तेरपंड ज्ञारितेति २

धा

लिकांम्बुकमलान्यालोकयंत्यद्भुतम् ३० उन्नार्यकांचीप्रायनेविमुक्तायकिंचिद्दत्त्वा दयितेनकयाचित्

ईदृशीऽवस्थासाक्षा वेति दुःखंमयिस्तेतरांशीति माधवइतिहर्षः अन्यत्रात्रपदेपदेभावः

ओं भा० श० ३ उचेतदेवोषसिशालिवर्गपदच्युतोहिक्षहितोनतरंगः ३१ काचित्साश्रुमुखीवियोगविधुराधत्वाक

रेलेखिनीसर्वस्यांनिशिकामलेखमखिलंमन्येलिखित्वापुनः कांतेवाचयतिस्मसोपिचतुरोनिर्व ह

सतीत्तनेनवाचयत्यभीतान्नसतीव्यभिचारप्रशंकनभयात्यद्वाविशाल

३ र्णमालोक्यतत्साकंदुःखमुदेचकारसहसापदित्वमाकांक्षयत् ३२ तत्कालयोग्याभरणोवुज योज्ञोरंजनेनसूतीविला

सीदिशोललात्वेतिलकंत्वच स्यात्कोमान्नितेनेहृदिस्त

जा

तीकाचित्समीपेहृदयेश्वरस्य विलोचनेनांजयतिस्मतारंनचापिहारंहृदयेन्यधत्तः ३३ ईषदुल्लु रोभस्मभविष्यतीति

सितमिंदुमंडलंपश्यचूतनवपल्लवप्रभम् अंगनाहरिद्विगंगनामुखभूषणत्वमुपयातिचाद्भुतम्

कान्त्रसरोजभावेपुष्पेषुसंकोचादिति यद्वाम्भोजसरोजवद्भावे ममत्रियामुखनयनगोचरणस्यतिभवेदिति

३४ पुष्पेषुभिर्विभिन्नहृदयःकान्तांमुहुर्वितयन्नृपोयाकोपिनिदाघभास्वतिनभोभागंगतेमध्यमम्

श्रांतोप्याशुपिपासितोपिपयसेधावन्नपीतस्ततः शुष्कंवीक्ष्यसरश्चिरायमहतीधत्तेमुदेचेतसि

रा फलितामित्तुवादिकामुत्पात तयापरिहरंतिऽतिशंकेतस्मान्नमिहमित्यशनि पन्नःसतिपदेतुनाटशेष्टतुवादिकोयोदाहप्यापिसंभावित्वेनदोधन्वनकामस्याधनुर्भङ्गो भवेदिति

धां ३५ परिपाकसमयपांडःपरिणतपत्नालिपरिहृतार्करुचेः त्वय्यनुरागातिशयादिंदोःफलमी

मुखेननिर्जितवंदीन्नतारकाभ्रांतिमौक्तिके च्छितिर२ नेतन्वी ३६ उदितःशनकैर्निशाधिनाथोवनितानांवदनानिवीक्ष्यमाराः शुचिमौक्तिकम

चंद्रोदयेमकलितकमलत्याणि नोमधुपा सन्तरेव पतिष्यतीति

३९ क्षितानिभीतोगणनायांनिरतोनुतारकाणाम् ३७ आलोकयंतीशशिपूर्णविम्बमाशाम

रवदैवतनायकस्य संचिंत्यकिंचिन्मनसेवभीताधत्तेरतिंचंपकमालिकांसा ३८ पीनोन्नतुंगघ राम ३

ते चंद्रदर्शनेपितकुचचक्रवाकयुगमपियुक्त मितिसमरणापस्यान्यपात्वेनवाल्मीकेनिदेति चंद्रोदयेश्वेताभरणोरलहिव्यभिचारांशांगेनु मीहसेतिवर्णनयाजेनप्रकट्यति २

चित्राह्लादनं

स्त्रस्य मंगारेणत्वयारतिविहूर्ह्लादनं कृतमितिद्योतयति
ग्रैवाकाकुवाकौरसयोगादसो भाव्यं स्थापयति ४

लड्

नस्त्वनिव्रजमुहूर्लीलागृहाभ्यंतरं त्वामुद्दीक्ष्य विरायहं तकलिताशंकः शशाङ्को धुना एतच्चेतसि

मं स्पृतेमसकुतुकोस्त्रदतः किमासीदसौ वल्मीकादपि विस्मयावहगुणावल्मीकजन्मा मुनिः ३९ मृगयुना नवीनरुधिरनदीसंगमा यार ३१

गभाजधतरवङ्कभीषणा भवतिप्रगल्भरिपुरवण्डनोद्यते विचूर्णतरंगततिशोभिताकृतिर्जलधिर्नितांत

मुपयातिसन्मुदं किं ४० देहेघनस्यन्दनचंद्रलेपो विम्बाधरे पावकरागयोगः प्रातः कृतोयं चतुरेभव

चंद्रेहारलतिवाभिचाकंस्त्रागेत्तुसीरु सेतिवर्णनयासेन प्रकटयति

त्यातन्वंगिशोभामधिकं तनोति ४१ हारस्तारउदारमौक्तिकमयः सीमंतमुच्चित्रकं वासः स्फुरदुसितं तनोरु

चिकरोलेपोघनस्यंदनः धम्मिल्लस्सरिवमल्लिकास्त्रगुचितैरेतैः सुधादीधिते मन्ये प्रवासजितस्य जेतु

मधुनाज्योत्स्नाभिमां वाञ्छति ४२ व्रजदूतिनगम्य तां भवत्यानवतांटंकयुगं करे तदीये इदमेवनि

मृणालानि मृणाली ति

वेदयिष्यतीमां मदर्चस्यामलमत्रपत्रलेखैः ४३ कृतानिशांते विरहव्यपायास्त्वयास्त्वकान्य

समुद्रतस्पितमेनाकुपुत्रगौरत्वा भी

पिभूषणानि गुणान्वितानिनिनदंग संगादंतुः स्थितं सारमिवाङ्किरंति ४४ श्रीरामचंद्रदृशावक्त्रा

गो पुर्यासमार्गे वा रानि घिव हू कोपे आगेयमस्यगुरुसंदधाते मेनागिरीन्दु चकितावभूताम् ४५

रं चंद्रोदयेस्प्रतिपुत्रकामे किं चित्प्रियेषोद्भतजातकामे विलोकयां किंचिन्मणि सौधभूमौ निक्षिप्य काद्भु

स्तनं ललज्जे ४६ ऊतंकार्यमभूत्त्रवेत्तिकिमिह प्रष्टव्यमेव त्वयाहं तानुकृतमपिश्रसाधितमहो कृत्य

कन्यालमिम्बास्त्रुकणि काकितत्वे नास्यसवर्णा तिविहाश्रहं तावन्नववि रहेणमतेवे स्वयं त्राटंक युगलं तस्येवनिवेदयिष्य सियतवातिरुचिताभ विष्यतीतिर्द

मणिभूमौ चंद्रप्रतिबिंबाच्छादनेपि योत्स्नायास्तदवस्थनतंगेत्संगा

यन्मदीयमंवरंतेननीतंतत्त्वयाम्बरंपरिहृत्वा पुनरानीतमितिकांतोपभुक्ताद्दूतित्वरयात्मीयवसनमपहाय यत्प्ययेननायकवस्त्रमानीतवती ... भुक्तादूतित्वरयानायकवस्त्रमानीतवती।

सर्वज्ञनिवदनवतिर्विंवावलोकनादिति २

ॐ भा० श्री० ८

स्वबुध्येवमेतद्धूतिस्त्वद्गते स्मिकाममसखीत्याख्यातमात्रे खेलास खीडामुहुरंबरं नयनयोरन्तेन किंवीक्ष्य
ते ४७ यस्मिन्संपुटरस्मिपुंजविलसच्छ्रीस्फाटिकग्रावभास्तुल्याच्छाम्भसि चित्रहारिणि सरोमध्ये
नपंकेरुहं नत्राहं सलिलं पिबामि तरसेत्युक्त्वाथ मंतीसुहृत्कान्ताहस्तभृतसरोवनं नलभते को वात्रहेतु ५
निपपुः कंपति वा कंपश्च कोत्रि व्याजेन छादयति
र्वद ४८ आलिंग्य प्रतिवाचमुज्झिरसुधाकारेण भूयो वयः कोपं मुंच मयि प्रसीद सुभगे नैवं विधास्ये
पुनः पश्यस्वस्य कथं वदत्ययमहो चित्रोन्नतां सारिकामेवं मानयितुं सको हि भवने ईदृस्य चित्रागतिः
विरहे शरशस्यते स्वस्य निर्वाहाभावात्
४९ सिक्तं चंदनवारिभिः कमलिनीचं पादलं कोमलं हस्तस्पर्शतया मृणालवलयास्यौ विधितं ततं तु
भिः आलेख्यं त्विदमेव यद्दयितया दत्तं स्वहस्तेन मे लेखस्तिष्ठतु दूरतः किमधुनाप्याकर्ण्यते वाचि
कम् ५० दृष्टोयं सरितां पतिः प्रियतमः क्वास्ते समेरुः क्व वासेतुः क्वेति मुहुर्मुहुः स कुतुकं पृष्टे परं वि
स्मितम् अत्रासीदयमत्र नात्र किमिति व्यग्रे निजे प्रेयसि व्याहृतास्य सुधानिधिः समभवन्मंदस्मि

...स्सरत्रयोर्नो ... मुखचंद्रदर्शनत्रमि तजलधि कल्लोलैराह्लादित तल्पसेतो प्रगल्भोय मुखव्याहृत्तिः ५

अधरसन्निधानजेन तास्रक्तानां पाविनी
ता जानकी ५१ धवलयद्भुवनश्रेणीं विंबोष्ठिनशोणिमागतोद्याम्र इति दर्शितसकुराभिः सखीभिरुपहा
करहत्याचरणस्पर्शमात्रेण कंकणमणि सविता ... अमीत्ति भव
स्यते मुग्धा ५२ श्रीरामेण गयाविनोदविपुलश्रीतिप्रभूतीभवत्प्रस्वेदाम्बुकरोद्धतास्य कमलेसम्प्रणते णा
जानकी अपायाश्रुससंभ्रमं वहुतरां भक्तिं दधाना पुनस्तत्पादं मणिकंकणोज्वलकरानैवस्पृशत्यद्भु राम
घी

८

दशनपंक्तिर्मदाडिमबीजोपमास्तीत्यचेतिविलोकयितुं १

तम् ५३ गत्वोद्यानवनस्थलीसुनयनाप्रोद्यद्वसंतागमप्रोत्फुल्लाखिलचूतचंपकमुखद्रुमौघद्रुशोभा

कुलम् आदायातिमनोज्ञमद्भुतरसं किंचित्फलं पाणिना तन्मध्यं च विलोक्य संकितमना हस्तेन कराद्

श्रमरिकासमये शिरःस्थितगंगाजलप्रसादात्

पणम् ५४ स्फूत्कारादधिकभीषणास्यभुजगप्रत्यग्रभूषावलीभास्वद्भूर्ज निभृतकोटिघटितप्रोद्दस्त

वैः संस्तुतः संध्यातांडवकर्मखंडपरयोकर्तुंप्रवृत्ते सति प्रत्यासंप्रति पर्वतसमभवन्मेघैर्विनाद्

उद्रासंभवेच्चंडिजननाभावात्

ष्ययः ५५ निशाकरास्ये निशिकामतप्ता विधुंतुदं निंदसि किं वृथैव दोषं न जानासि परं मुरारेः शिरो

एते त्रिहृताः सर्वेपि स्वर्गगतारस्तनकृत तुरगोस्तगुणसामग्रीभूतास्मद्वैवापराधुरवामविष्यंतीतितत संगायताएवश्रुविता:

स्यकोपात्सखि येन कृत्तम् ५६ धीराधीशमहीमहेंद्र भवति प्रख्यातवीरव्रते संग्रामे निजवैरिवृंदम

य

लं संहंतुं तपः कुर्वति हा निर्दयस्य विचार्य निर्जरगणाः खिन्नास्तदेवाखिलंतु भं प्रेषयति स्मरक्षितु

रूपीमुदेतितदार्कचंद्रस्य कांतिः यद्वाकलाहृयेसावमनैर्वा पत्नीवती निःस्नमावास्या यां सूर्यचंद्रमसो सहवसनेति

महोनत्रत्वयारक्षितम् ५७ निशाकरेणापि निपीडितांगी दिवाकरं कोपपरं निनिंद तदंतिके सिंह

दशरथोक्तिमननामवदनस्य तेतियद्वा तेनजनवाद भयात्तपाविधासर्वजननीसीतां परित्यक्तेतिकुपेति

मवेक्ष्यमाणा पुनः स्वमाश्वासयति स्म चेतः ५८ श्रीरामरामेति पदं मनोज्ञं वक्तुं मतिं हंत विधाय कश्चि

त्रिवेनकामोदंनयस्तदिव कुसुमाय्यपिते मानल

ते त् विचिंत्य किंचित्पुनरामुचितैः संदेहशालीशनकैर्व्यरंसीत् ५९ वारंवारमुमार्चनाय कुसुमैरा

भ च

मोदद्भवंदाकिनैः संपूर्णांजलिमादरे सुरनत्वद्दूरवियोगातुरा मुक्ती गिरिजापतौ समुचितं खिन्नास्तती सा

लिभिः पानांकारयतीतिकारणवशान्मन्ये विरक्तो भवान् ६० किंमोघ्याद्नुतप्यसे किमधिकं नेत्रे

अत्रपदेपदेभावः १

जुहोमीतिवारंवारं संपूज्य
एवमादग ततवद्रि
लेहरिपरवशास्वयं पु
कारयतीननुमहादेवे
बपूजनेनैवातिदुःखेतै
यत्कारणवशात्
रक्तोमर्षः
हश्यपाकाम
नेनविरहोत्क

ॐ
भा० श्रा०
५

सपत्नीशृंगारस्तु पुरुषस्तेगा भावादनत एवोतिष्ठति मम तु पुनः
नतत्ता मयिनतिष्ठतीति त्वसौ भाग्यादिति प्रायो क्लिं रिति

क्रुधे चाम्बुभिर्व्याप्तेषि तत्व पवि द्वयसे प्रति दिशं ध्रेमोसि नानागतिः स्वालीनिंदसि किं हृयास्च वयोरालं

सुंदरीकटाक्षण तेना कें नीलाच्छायापाता इति

कं नेत्रसे सर्वत्रातिनिविडमेव हृदये किं भावसे निष्ठुरं ६१ बालार्कबिम्बसुदतीवि लोकयशयानमुष्मा

नयाहतस्तिलकस्तवल्लभा इति तोमत्वादमानीयतेति

पयतिस्मनायम् तद्वीक्ष्यसेपिप्रतिवाचमप्येतन्नचङ्गि जातं ग्रहणं किमस्य ६२ कान्तः कान्तिकरः परं प्र

स

कृति मय्यङ्गीकरोत्येव यस्त्वच्चित्तानुगयानतयासरलयामुक्तेपदेस्थापितः सोयं मूर्त्रतिनाथ किं प्रणाति

मणिभिः संक्रान्तप्रियप्रतिबिंबाच्छादनायेति

भिर्वीतस्त्वयानीचतां तेनायुक्तविधायिनाहि भवतास्पष्टे व दुःखाशया ६३ पश्येनं पुरतः स्थितं प्रिय

स

तमं मान्याः सखीनां गिरः किं जातासि पराङ्मुखीमणिगृहेमध्येक्को वाजनः इत्यालीवचनेन कोप क

...समस्मात् इति बहुकालेन तत्तु प्रेरितं त्वमपि चारं गोपयती

लुषाकाचिच्चिरं मानिनी दीर्घोष्णं विपुलं मुहुर्मुहुरसौ निःश्वासमेव व्यधात् ६४ हारे संदर्शिते यूनाकंप ति

मन्मनस्त्वयि स्वच्छमिति यूनास्वचिते तथामलिनमिति ज्ञापितं ... यद्वाहारस्पर्शे ...

धेत्याशिरो मुहुः प्रसारितः करेणोच्चैः कचभारोमृगीदृशा ६५ उद्यानवाटीषु कदापि वालेमृगास्तव

उद्यानगमनानिषेधकालेन तत्त्वारे उत त्वमपि चारं गोपयतीति

मे वैवयघागतेद्भिः स्वचिन्त चित्ताएटविकिनानेत्रणा सगेन दुःखीस्तनभारएवः ६६ मत्तोगरज्जन माय

योष्मरणयोस्ताम्बूललालाहात नोरागः पत्रलताकपोलविषये देहे घने चंदनम् श्वासातिष्ठतिसर्वदाम

उन्मादात्तन्त्रं जडतां दनंतरमपि स्यातीति मनो दुःखं

मपुनः हृष्टं कदाततत्त्वणं श्वासः किं विदधे ह षेवदधेत्कोयं सपत्नीर्यदि ६७ तद्विप्रयोगेचकिताकदा

चित्तिं किं चिद्धैवेदवक्रमेव जडमनः संप्रति सेसखीनां धुनोति दन्तोसिकरोषि युक्तम् ६८ ईश्वरजटाग्रदे

न

तृतीयलोचने चंपककलिकाभ्रान्त्येति

समयेमयागन्तव्यमिति स्व...
चित्तेन तथा...धकारसमयस्व...
चिन्तयुवा नो हारदर्शि...
तेन युवत्वेन सुभ्रा...यपत्नीति
इति ध्वनितः शिरः कंप
नेन तथा नेति ध्वनितं तेन
करः प्रसारितः तथा युवा
भरेण हृष्टांधकारस्त्वन
...पस्तास्त्विति ...

राम
राम
राम

सपत्नीसंगात्स्तु पुरुषस्य ... ब्रह्माणो देवगनानां ... नवसु
... चारणमपि निति ह तीति

ल
शाखोच्चलन्मालिकानिकरे परिमलवहलेप्यलयः किमिति मनोज्ञेपिनासवलुब्धाः ६९ श्रीराघ
वेदिग्विजयाय वेगाद्विनिर्गते चापभृतां पुरोगे शून्यान्यभूवन्सुहृशामुरांसि कासां च कंसाद्यानवी
शिरः कंपनेन सुधांशो सुधाहरणामुंडमाला सजीवभविष्यतीति
क्षणानि ७० सत्यामत्वयि देव कुर्वति सुरः सत्कौतुको लोकिनः पश्यंत स्तव विक्रमं निजशिरः कंप
नकेचक्रिरे लोके शार्ङ्गिकपालकोटिगलतां मालां समुन्नारयन् भीतस्मारुमतिर्व्यालं बत पुनः खण्डे
स्वर्लोके सर्वे प्याक्रमिष्यतीति यद्वा सर्वेपि श्रीपतयो भविष्यतीति
दुवल्लिः क्षणम् ७१ संमुद्भूतानां दनुजेश्वराणां विमर्दने यस्य च कास्ति धैर्यम् स श्रीपतिः किं निजनाम
यतोयं नरकांकितः सुकांता जनित मानजविरहद हनदाहवेदनामनुभवतीति
प धेयं मुहुर्जपंश्चोनितरां विभेति ७२ संमानिता कासमापुमानाकांते न साकं मदिरां पिवंति विम्बं सुधांशोः
कामस्यमन्यांयद्वानंद दर्शनस्तवेन
प्रतिविम्बतां गंन खेन काचिच्चुचुके लिलेख ७३ त्वयि प्रवृत्ते मृगयाविनोदे नवाम्बुजाभेक्षणनागराज. भ्र्या
ललाटतल्पे त्वं तेनायथ वृत्तेस्सुपालेभः
प्रवर्धते ... प्रमोदः
तिर्नजाता हरिणांगनानां प्रवर्धते स्मप्रकटः प्रमोदः ७४ आलंघितास्मद्रुचसाभवत्या निर्व्यूढ मध्ये वपरा
विभाति गगनादायतितरुधिरविंदुधारांसपक्षात्
श्रुखत्वम् कपोलयोस्यात वपत्रपालीमृगेपदेनाल्लिखिता प्रियेण ७५ मयाप्रगल्भेषु विदारितेषु
ल्लि
रक्तः सुरमस्यशरैः सुतीक्ष्णैः अकांजमेवाद्भुतमेतदुच्चैर्वनेद्रुमाः पल्लविता वभूवुः ७६ यूयं
अत्रकार्कवारवेः पदे पदे वो नेयाः
नागरिका विधाय विपुलं मानग्रहं याः प्रियान् पादे पातयिथा प्रियाणि वदनोदन्तादिभिः शिक्षिताः
यामीणाः सरलावयं पुनरमूकां तेन विघ्नः क्वचिन्मानं कर्तुमिहालयोपिनतयायाः शिक्षयेयुश्च नः १

रावणवधर्मा सवादु
ल्पादेमिह प्रकारः ह्म
नेति १

ॐ
भा० प्रा०
६

७७ श्रीरामचंद्रेदशवक्त्रहानौ हतो हृमेक्रव्यभुजः समस्ताः मित्राणिमन्यैर्मृगं कपिं च तपोधनं गात्
भूमिपतितमौक्तिकोच्चयनव्याजेन विलंबः
तरं वनं च ७८ दूरेन्योन्यकथाकुतूहलविधिर्भ्रातस्तयाभीतया गच्छंत्या गुरुसन्निधौ न घनयोरन्तोपि
नैवार्पितः किं त्वाश्वासयतं चलाच्चलमिदं चित्तं मदीयं पुनः स्नेहव्यग्रतहृदापि मौक्तिकमयो हारोयम
द्वितीयोयं मन्तुल्यइत्येनेनि त्रैविध्यमिति रितिजाव्यामीतिहर्षः अयंचान्तर्गतेपि वभजनेरतस्थिति विषादः
स्त्रुत्रितः ७९ जाते त्वयि श्रीसखनागराजपूर्वं प्रहृष्टो भवदिह्वधन्वा आचारमालोकयतु नत्वदी
वा
यं विषादमत्यन्तमुपैचिते ८० नीलोत्पलाद्यास्फुटविद्रुमोष्ठ्यासंकेतमुद्यानसमाचरेण्या चोरेण सर्वा
भरणानि हृत्वा नासामणिः परिहृत स्तु चित्रम् ८१ काचिन्मृगाक्षी प्रियविप्रयोगे गंतुं निशापारमपार
चिरेणसाक्षीणमेकाकिना मरणानु चिरक्रीडयां विलंबहेतोः
यंती उद्धातुमादाय करेण वीणां शशांकमालोक्य शनैरहासीत् ८२ एकाकिनी चिन्तवती विहाय विधि
पार्वदक्षेने नभयं चंडरश्मरणेनचभयापगमः
स्तुनामुग्धतया विदेशम् निजाशयं ज्ञापयितुं प्रियेण सारीषु चिक्रीड चिरेण काचित् ८३ शनैः समा
लोकयशाखाकृ मौलेरावेष्टितं भीमसुखेर्भुजंगैः विभेति पूर्वं मरुतामधीशो विचिंत्य किंचिद्विजहाति भी
तिम् ८४ त्वं सुगंधेन तु मंदिरं पितुरुपानीतासि भर्तुर्गृहात् तत्काव्यं परिपूजयैनमपरैः किं तेगृहे
पूजितैः एकः शोकपराङ्मुखः कलतिनो वांछानुकूलैः फलैरित्येवं कथितेस सखीभिरवदत्नेदाद
स्कंदवाहनेन मकरदर्शी त्वेन भीतेर्गणेशमुखवत्पृथ्वे प्राये ति
मंदावधूः ८५ षण्मुखसैन्यस्य विभोः सर्वांगालंकृतितामापन्नाः पन्नगपतयः सर्वे वीक्ष्यंते गणपतिंभी

राम
राम

...ष्ठस्त्वं ... ज्जनलज्जया यद्वा पतितो घनानवलोकानवशा... सुमतीजंद
तीर्थ केशा ... नितमयूरान् मरीनवलोकान्मुकुलितवदासि... नइति

...भजनस्वितंतनः ... गोककांतम् इति गिरमधिगम्य दूतिकाया मुखम
...गेनिरतम प्रराज्ञ्य माशांस ... कुप्यति
...सम्परायविवृत्तगुमालिंग्य गाढं प्रियामार्गे छन्नदवारणोष्वरभयादन्य
...विलंस्वे हादवादीद्रुतं स्मृत्वा सानि जजीविते शाविषयस्ते हच्छस्मत्यजत् ९७ जे
...रं ... विरहज्वालामालाकुलीकृतविग्रहः रघुपरिहृद्रो नाथो नो धैर्यनतिर्जगवेद
शीत समागते हिमवान धरस्फुटने अन्यथा प्राणा कीजनो वा भविष्यती त्यध रस्फुटने
...स्यतः ९८ पतिव्रताहंबुमदासुहृद्रो लोकापवादोनिनतु रांगरीयान् उल्ल परिहारः
... प्रतीष्ठमा ... रूपिणीतत पतित्व मयु ... मिति
...वैप्रियभाविसीतान ९९ सीताजानिरवादीदवनीमरिवलां वहन्भुजाभागेः
सपत्नीचरणताडनगंडूषनिष्यत्या शाविनीति भावः
...तः परं क्वापि १०० अन्यांगनोद्यानकृतोपपत्ति मशोकमालावकुलस्त्रजंच
...स्वीकुरुते कदाचित् १०१ आसीत्कर्यटिकोत्र सागरसुधाधामासुका
...ख्यातनामोन्नृपः यः केदारपदारविंदयुगलप्रत्यग्रपूजाविधि प्राप्ताशे
...षीकतार्थक्रमः १०२ तत्पुत्रः सर्वमित्रं सरसकविकुलैस्तूयमानोरुकीर्त्तिः प्रख्यातो
...विजयते यस्य वंशः प्रशस्य विस्मुर्द्दैत्येंद्रयुद्धव्यतिकरसततं व्याकुलत्वात्सभार्यास्य लक्ष्मी
...मतिदिनशः स्वेच्छयास्त ... विद्वे १०३ तस्या ... ज्ञानेन्सुजानानिजगुणमणिभिः प्रीणि

7

...जितो मृगांकः हृदि स्थिता सीति निगद्यमानाकान्तेन

...ति ... मुग्धे मन्ये त्व... काके नायं द्रष्टापरा... सीति

...शीलं के ... वि...

...तु ८७ ... यान्त्या भुजङ्गवराः श्रीकर सर्वाङ्गभूषणीभूताः पश्यन्तो वदनानि ग्राहयः कंपं

तिष्ठाक्रान्ताः

...ने ... योग ... ति

...भ... नदुपरि श्रीत्या तं ज्वाशये वाले चैव मुदग्धं किं प्रियतमस्येन्दोः कला

...वाच ... दुले रवा ... त्याली जल्पित विस्मिता तन्एा मध्ये सान्तःस्मि

...जलसंगात् ... संतापकारित्वम्

...तव ... योगे ... स्थितानि हृदयं हरिणायताक्ष्याः मुक्ताफलान्यपि

योगिषु ... तव घृतीतेः ... स्नात्वा

...हृती करोति ८० कंदर्पयोगयुग्यं भेत्तु सर्वं समधिमति वेगात्

...वधेन चंद्रस्य ... तिरस्यति चंद्रस्थितो हि रजन्या ... दादिति च ... रणे चंद्रस्यापि नाशः स्यादिति भा

...यकं चित्रम् ८१ ... धिको ऽसि संप्रति धनुर्विद्याविदामग्रणीः श्रीत्वा विविरहे मुखि तास्या मिति वाय ... तव स्त्रया

लोमरित्वामित्व च मद

...चंद्रोऽहं कलंकिना मम मुखं गायंति तुल्यं यतो हत्वैनं प्रियपातयास्य हृरि नुरक्तो मम मुखवीक्ष

...मानः ... प्रदेशवती प्रियइति ... उच्चस्वरा सारिकामुखात्सपत्नीगृहमदूरे तत्रापि ... एव रासती: कलंकं चंद्र एव हसीति ६

...नुचरः प्रियोपमुच्चस्त्वरायं जरसारिका च एतत्सपत्नीगृहमप्यदूरे

...त ... रचनयेति

...का ... वनति ... काविरहिहृ चिंतांवुपूर्णा सर्वे तापानामिव नौर्विधारि

...वहानवकरसंवर्तिकाके तकीवैयोगीकवुधः श्रयाति सरवमे

...ते ... उपम तस्यैव न ८ विभागे जन्तु विशेष विनि...

...न...

... (tenamānaṃ) ... ग्रहं ...

तेन मा ... न्यः ... सखी त्व प्रियानुदेशा ... कोषाकेने ... निचार ... रती वात ... विधा ... च एतद्दूरे सपत्नीगृहम ... नु ... ताहृती सामग्री सम विधाने ... कोनान्य ... नातु ... नाः ... दानु ... सापति ... करिति ...

ताशेषलोकाऽऽहं का कारिस्मितमहिमसुखोघं कवंशावतंसः भातिश्रीनागराजोपरनृपतिशिरोदृश्यतोद्य
त्वतार्पैराजेतेयंसमेते विकलतकालहेवाक्षुपयालयाच १०४ भारत्यांयदिपुंस्त्वमामरतरुजातेविवेकोस्मि
चेत्संगत्वंयदिमन्मचेसकलनानित्यंशशांकेयदि स्निंहेचेन्नरताजितारियशसोभावज्ञचूडामणौस्मृतस्तद्गुणानोप
मानघटनास्यान्नागराजप्रभो १०५ यन्नीत्याक्षपधानुदुर्द्धरमहाकौक्षेयकाक्षेपणांस्यन्नृणापतिवल्लभोप्सरक्षी
भिर्भिन्नगर्भीयते सोयंदुर्जयदोर्भुजंगजनितप्रोद्दामतापानलज्वालाजालविलीनकारिनगरःश्रीनागरा
जोजयी १०६ नागराजेनसुधियानृपेणरचितःस्वयम् भाविगुणमिदंकाव्यंभावयंतुकवीश्वराः १०७
इतिश्रीमन्नृपतिशिरोदामार्च्चितचरणनागराजनृपविरचितोभावशतकाख्योग्रंथस्समाप्तः शुभमस्तु

भावप्रातक